

Šebelová, Zuzana

Itálie v napoleonském období (1796–1814)

In: Šebelová, Zuzana. *Stručné poznámky k Úvodu do dějin a kultury Itálie : (V.-XIX. století)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 93-95

ISBN 978-80-210-7073-8; ISBN 978-80-210-7076-9 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/131759>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Itálie v napoleonském období (1796–1814)

Napoleon se v Itálii angažoval vojensky a politicky od roku 1796. Francouzská revoluce měla příznivý ohlas zejména mezi italským měšťanstvem a mezi intelektuály.

Napoleon Bonaparte (1769–1821) se narodil na Korsice, kterou 1768 napadla a anektovala Francie Ludvíka XV. Jeho prapředkové, drobní šlechtici, snad pocházeli z toskánské Sarzany. Vystudoval práva v Pise. Další studia absolvoval díky otci ve Francii a zahájil kariéru ve francouzské armádě. Po vypuknutí revoluce odešel na Korsiku. V roce 1792 odmítl sloužit ve francouzské armádě a byl vnímán jako dezertér. Obhájil se však a stal se kapitánem. Jeho další tituly, hodnosti a klíčové události jeho kariéry: ve Francii byl od roku 1799 konzulem, v době 1804–1814 a 20. 5.–22. 6. 1815 císařem. V Itálii byl prezidentem Cisalpínské republiky (1802–05), italským králem (1805–14). Roku 1810, po rozvodu s Josefínou, se oženil s Marií Luisou, dcerou císaře Františka I. – vznikla tak aliance Francie s Rakouskem. V roce 1812 Napoleon podnikl neúspěšné tažení do Ruska. V roce 1813 utrpěl porážku u Lipska. V květnu 1814 abdikoval a byl poslán do exilu na Sv. Helenu. Uprchl, následovalo stodenní císařství. Dne 18. 6. 1815 byl poražen u Waterloo.

Pokud jde o Itálii, v březnu 1796 se Napoleon stal vrchním velitelem francouzské armády na italské frontě, kde Francie již od roku 1792 vedla válku proti rakousko-piemontské koalici. Po vítězné bitvě u Lodi v květnu 1796 Francouzi okupovali Vévodství milánské ovládané Rakouskem. Dne 15. října 1796 byla v Miláně vyhlášena Repubblica Transpadana („za Pádem“). Napoleon okupoval i další části Itálie: Modena a Reggio, Bologna, Ferrara. Dne 16. října 1796 se konal kongres, kterého se účastnili zástupci měst ve vévodství Modena a Reggio Emilia a také z papežských legací (provincií), které Bonaparte vyvázal z papežské svrchovanosti (Bologna, Ferrara). Neoficiálním organizátorem jednání byl Napoleon, který potřeboval stabilizovat situaci v Itálii a shromáždit nové jednotky k ofenzivě proti Rakousku. Nejprve vznikla tzv. Confederazione Cispadana, v provincii se z ní stala Repubblica Cispadana („před Pádem“). Další části Itálie byly vyzvány, aby se připojily. Byla ustavena občanská garda. V lednu 1797 se kongres sešel v Reggiu Emilia, byla vytvořena vláda a prapor (trikolóra s vodorovnými pruhy, uprostřed toulec se 4 šípy). Dne 19. května 1797 Napoleon nařídil, aby se k republice připojila Romagna (získaná smlouvou uzavřenou v Tolentinu) a aby se Modena, Reggio, Massa a Carrara naopak připojily k republice zvané Repubblica Transpadana. Nakonec, 9. července 1797, se obě republiky spojily a vznikla **Repubblica Cisalpina** („před Alpami“). Byl to samostatný stát, který ovšem byl vázán spojeneckou smlouvou k Francii (8. 6. 1798). S touto smlouvou

zákonodárné rady zprvu nesouhlasily, ale někteří členové byli vyloučeni a smlouva nakonec byla přijata. Po vítězných bitvách Napoleon území ještě rozšířil o Mantovu.

12. května 1797 se Napoleonovi vzdaly Benátky, dóže Ludovico Manin byl nucen abdikovat, Velká rada byla rozpuštěna. Francouzské vojsko vtáhlo do města. Vznikla tam provizorní městská správa (Municipalità). Dne 29. června 1797 byla ustavena **Repubblica Veneta** (Benátská republika). Důležitým mezníkem byla mírová dohoda uzavřená v **Campoformiu** (v provincii Udine) dne 17. 10. 1797. Na konci první vítězné Napoleonovy vojenské kampaně v Itálii totiž muselo Rakousko postoupit Francii Nizozemí a některá území na levém břehu Rýna, a také uznat Lombardii za součást Cisalpinské republiky. Naopak Rakousku připadlo Benátsko až po řeku Adige, dále pak Friulsko, Istrie, Dalmácie, Kotor a některé ostrovy. To byl definitivní konec Benátské republiky. Příchod rakouské armády do Benátek se uskutečnil 18. ledna 1798. Ovšem po bitvě u Slavkova, která se odehrála 2. 12. 1805, Rakousko Benátky opět ztratí a budou připojeny k Italskému království.

Dne 15. 2. 1798 napoleonské jednotky vstoupily do Říma a byla tam také vyhlášena republika. Papež se musel uchýlit do Toskánska. Dne 23. ledna 1799 Napoleon přišel také do Neapole, našel podporu místních jakobínů, došlo k občanské válce (existovali i četní odpůrci Napoleona), ale nakonec tam byla vyhlášena tzv. **Repubblica Partenopea**. Podpora místních obyvatel byla malá, na jihu chyběla buržoazie, která by na republice byla zainteresovaná. Místní republikáni nechápali skutečné potřeby lidí a byli příliš dogmatictí, navrhovali např. zrušení šlechtických titulů apod.

V Piemontu vznikla **Repubblica Piemontese**, která později měla název **Repubblica Subalpina**. Také v Itálii byl po vzoru Francie přijat občanský zákoník, *Codice Civile* (1899), později přejmenovaný na *Codice Napoleonico* (1804), který legitimizoval výdobytky francouzské revoluce a byl exportován do všech zemí, kam došla Napoleonova armáda. Zákoník mj. zrušil feudalismus a založil liberální společnost. Po sjednocení Itálie se pak v roce 1865 stal základem nového občanského práva.

V roce 1799 začala **rakouská protiofenzíva**. Napoleon ztratil některé posádky v Lombardii, navíc král Ferdinand IV. vyslal vojsko, aby dobylo zpět Neapol (zatímco Sicílie byla stále královstvím Bourbonů). Protiofenzívu podporovala anglická flotila. Kardinál Fabrizio Ruffo se s královým souhlasem 7. 2. vylodil v Kalábrii, shromáždil armádu zvanou *Esercito della Santa Fede* (v ní byli i rolníci, bandité apod.) a 13. 6. dobyl Neapol (bitva u Ponte della Maddalena). V téže době se do Neapole vrátil sám král Ferdinand IV., následovaly tvrdé procesy proti republikánům. V srpnu, po bitvě v Novi, Parthenopská republika kapitulovala (ovšem v roce 1806 Napoleon Neapol opět dobude). Také o Řím, se střídavými úspěchy, bojovali Francouzi a neapolské vojsko. V září 1799 Francouzi z Říma odešli (vrátili se až v únoru 1805; v květnu 1809 byl Řím připojen k Napoleonovu císařství a území bylo navráćeno církevnímu státu až 24.1.1814).

V srpnu 1799 byla rozpuštěna také Cisalpinská republika. Napoleon však opět vítězil, klíčová pro něj byla **bitva u Marenga** (blízko Alessandrie) dne 14.6.1800. Střetl se v ní Napoleon a rakouská armáda, které velel generál Melas. Napoleon v bitvě zvítězil a 9. února 1801, po dohodě uzavřené v Lunéville, byla Cisalpinská republika obnovena. V březnu 1801 se Piemont a Parma staly součástí Francie. V roce 1802 vznikla **Italská republika** a Napoleon v ní byl prezidentem. Hlavním městem se stal Milán. Viceprezidentem byl milánský patricij Francesco Melzi d'Eril. Snahou bylo vytvořit moderní administrativu a národní armádu.

V květnu 1804 se Napoleon stal císařem Francouzů. V roce 1805 se z Italské republiky stalo **Italské království** a Napoleon byl v Miláně korunován italským králem. Itálii však spravoval místokrál **Evžen Beauharnais**, syn Napoleonovy manželky Josefíny, který v roce 1807 anektoval také Benátsko a získal titul Principe di Venezia. Italské království existovalo do roku 1814, kdy Napoleon abdikoval.

V roce 1806 byl Napoleonův bratr **Josef Bonaparte** jmenován neapolským králem (jen do roku 1808, kdy se stal králem španělským). Na neapolský trůn po něm nastoupil **Joachim Murat**, maršál napoleonského císařství, který byl Napoleonovým švagrem (měl za ženu jeho sestru Karolinu). Neapolským králem byl v letech 1808–15. Když totiž rakouská protiofenzíva dobyla Neapol, napoleonské království se zhroutilo a na trůn se s pomocí Rakouska vrátil **Ferdinand Bourbonský** (jako král Obojí Sicílie v pořadí I., jako král neapolský IV.). Murat se pokusil Neapolské království znovu dobýt, byl však zatčen a odsouzen k trestu smrti zastřelením (1815).